

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av klockstapeln vid Hagshults kyrka, Vaggeryd

Linderson, Hans

2021

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2021). *Dendrokronologisk analys av klockstapeln vid Hagshults kyrka, Vaggeryd*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2021:54). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

24 maj 2021

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2021:54
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV KLOCKSTAPELN VID
HAGSHULTS KYRKA, VAGGERYD

Uppdragsgivare: Britt-Marie Börjesgård, Jönköpings länsmuseum, box 2133, 550 02 Jönköping
036-301842, britt-marie.borjesgard@jkpglm.se

Område: Vaggeryd **Prov nr:** 64437-64466 **Antal såg+borrprov:** 26-3

Dendrokronologiskt objekt: Brandhärjad klockstapel

Resultat:

Dendro nr:	Prov Nr :	Träd -slag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningstid E(Efter) V(vinterhalv-året)	Kommentarer: Mer vågad datering; Ståndort A och C; GroddÅR ±10 angivet mer ett årtal
64437	1	Tall	138	Sp (20) ej W	1626	1656-1696	1474
64438	Bräda på 2C 64441	Tall	129;1	Ej Sp	1567	E 1617	1396
64439	-	Tall	108;3	Sp 48 W?	1778	1778-1805	V 1778/79; 1656
64440	2B?	Tall	183	Sp 30±4 ej W	1658	1678-1718	1461
64441	2C	Tall	147;3	Sp 49 ej W	1639	1650-1690	1450
64442	3A	Tall	130	Sp 5±3 ej W	1604	1644-1684	A; 1462
64443	-	Tall	116;1	Sp 76 W?	1681	1681-1695	V 1681/82; 1521
64444	4	Tall	86	Sp40 ej W	1632	1642-1682	1491
64445	5	Tall	143	Sp ? ej W	1626	E 1626	E 1676; 1469
64446	6	Tall	143	Sp 25 ej W	1620	1645-1685	A; 1463
64447	7	Tall	87	Ej Sp	1581	E 1631	;1480
64448	8	Tall	213	Sp 20 ej W	1620	1650-1690	1391
64449	9	Tall	120	Sp c10? Ej W	1595	E 1645	(1635-1685);1461
64450	10	Tall	88	Ej Sp	1556	E 1596	A; 1454
64451	11	Tall	120	Sp 32, ej W	1636	1654-1694	1502
64452	12	Tall	163	Sp 45 ej W	1626	1631-1671	1 av 20 kan avvika från splintstatistiken; A;1449
64453	13	Tall	116	Sp 28 ej W	1631	1653-1693	1501
64454	14	Tall	193;4	Sp 64 ej W	1656	1656-1682	1449
64455	15	Tall	148;3	Sp 25 ej W	1624	1649-1689	C;1462
64456	16	Tall	166	Sp 28, ej W	1635	1657-1697	1455
64457	17	Tall	118	Ej Sp	1570	E 1620	A;1438
64458	18	Tall	117;3	Ej Sp	1576	E 1626	1445
64459	19	Tall	121	Sp? ej W	1599	E 1599	E 1649; A; 1464
64460	20	Tall	121;3	Sp? ej W	1619	E 1619	E 1669; A; 1484
64461	21	Tall	106;3	Sp 15, ej W	1616	1646-1686	A; 1496
64462	22	Tall	138;3	Sp 20 ej W	1633	1653-1693	1481
64463	23	Tall	86	Sp 10 ej W	1610	1650-1690	1510
64464	24	Tall	106	(Sp 5?) ej W	1600	1645-1685	C;1480

64465	25	Tall	123	Sp 10 ej W	1605	1645-1685	C;1481
64466	26	Tall	100	Sp 10 ej W	1595	1635-1675	1 av 20 kan avvika från splintstatistiken; C;1437
64467	2A	Tall	98	Ej Sp	1549	E 1599	1437

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Fällningtid kring vinterhalvåret 1681/82

Huvuddelen av det undersökta virket är sannolikt avverkat under denna tid. Flera prover saknar splint och kan avvika både åt det äldre eller det yngre hållet. Men 24 av 25 prover som får en tidsbegränsad dateringsbredd täcker **vinterhalvåret 1681/82** (två prov ligger nära men kan hänföras till udda splintmängd som inte täcks av splintstatistiken). Samtliga kan ha gemensam proveniens, vilken är tämligen lokal. Två ståndorter har särskilts, område A och C. Övriga prover som inte är kategoriserade kan tillhöra endera gruppen men uppvisar tillväxtstörningar som gör att de inte kvalar in. **Ransberg kyrkas klockstapel** i Västergötland som är knappt 20 år äldre i sin senare byggfas får så starka korrelationer att man kan spekulera om virket inte är från ett gemensamt skogsområde.

Sju prover skulle kunna vara avverkade så tidigt som år 1627. Men flera av dessa är hämtade från ”ståndort A” indikerande att de är avverkade omkring vinterhalvåret 1681/82.

Groddåren för varje träd, exklusive prov 64439, anges i kolumnen längst till höger i tabellen och sprider sig från 1391 till 1510. Huvuddelen av träden, 21 av 28 träd, gror från 1437-1481. Groddåren beräknas så att jag tänker mig att fällningssnittet är nära markytan eller möjligen en stocklängd upp. Beräkning: mærgålder-15år (± 10 år):

Fällningstid vinterhalvåret 1778/79 eller något senare är observerat från ett enda prov, 64439.

Tillsammans med prov 64441 följde ett spån eller bräda som jag daterade på eget bevåg till **efter 1617**. Denna har en avvikande proveniens jämfört med alla jämförbara prover i klockstapeln men för övrigt är den rimliga dateringen omkring vinterhalvåret 1681/82. Beklädnadsvirket har således samma ålder som det bärande timret.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets proveniens samt datering med smalare felmarginal eller större osäkerhet getts.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891